

САНКЦІЙНИЙ РЕЖИМ ЮРИСДИКЦІЇ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ)

SANCTIONS REGIME OF THE EUROPEAN UNION JURISDICTION (GERMAN EXPERIENCE)

Щербанюк О.В., д.ю.н., професор,
завідувач кафедри процесуального права

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,

професор

Вільнюський університет

Європейський Союз та Німеччина реагують на триваючу агресію росії проти України, запроваджуючи подальші раунди (додаткових) фінансових та економічних санкцій Європейського Союзу, а також заходи експортного контролю проти росії. Подальші санкції також були запроваджені проти Білорусі за її участь у повномасштабному вторгненні росії в Україну. Режим санкцій Європейського Союзу щодо Ірану з огляду на підтримку Іраном війни росії проти України було додатково розширено, щоб спрямувати його на діяльність Ірану, що підриває мир і безпеку на Близькому Сході та в регіоні Червоного моря. Використання інструменту політичних та економічних санкцій ЄС постійно зростає з 1987 року. Однак санкції використовуються по-різному залежно від географічної близькості, політичної мотивації та цілей безпеки ЄС. Німеччина посилює правозастосування з подальшим розвитком Центрального відомства з виконання санкцій (ZfS), нового урядового агентства, створеного у 2023 році під керівництвом Федерального міністерства фінансів, що знаходиться під управлінням Генерального управління митної служби. Агентство було створено Законом про забезпечення виконання санкцій (Sanktionsdurchsetzungsgesetz або «SanktDG»), який мав на меті структурно покращити забезпечення виконання санкцій у Німеччині. Основним обов'язком ZfS є забезпечення виконання заморожування активів та заборони надання коштів або економічних ресурсів, прийнятих ЄС у рамках фінансових санкцій. Однак, Німеччина на відміну від інших країн Європейського Союзу, підтримує окремий національний режим експортного контролю, який, за дуже обмежених обставин, використовується для запровадження односторонніх заходів експортного контролю, які іноді зовні називають «німецькими санкціями». Цільові санкції також можуть впроваджуватися у формі економічних санкцій або у формі фінансових санкцій.

Ключові слова: санкції, стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб, суд, судова влада, підсудність, право на справедливий суд.

The European Union and Germany are responding to Russia's ongoing aggression against Ukraine by introducing further rounds of (additional) EU financial and economic sanctions, as well as export control measures against Russia. Further sanctions were also imposed on Belarus for its role in Russia's full-scale invasion of Ukraine. The EU's sanctions regime against Iran, in view of Iran's support for Russia's war against Ukraine, was further expanded to target Iran's activities undermining peace and security in the Middle East and the Red Sea region. The use of the EU's political and economic sanctions tool has been steadily increasing since 1987. However, sanctions are used in different ways depending on the geographical proximity, political motivation and security goals of the EU. Germany is strengthening its enforcement with the further development of the Central Sanctions Enforcement Office (ZfS), a new government agency established in 2023 under the leadership of the Federal Ministry of Finance and managed by the General Directorate of Customs. The agency was established by the Sanctions Enforcement Act (Sanktionsdurchsetzungsgesetz or 'SanktDG'), which aimed to structurally improve the enforcement of sanctions in Germany. The main responsibility of the ZfS is to enforce the asset freeze and the prohibition on the provision of funds or economic resources adopted by the EU under financial sanctions. However, Germany, unlike other EU countries, maintains a separate national export control regime, which, in very limited circumstances, is used to impose unilateral export control measures, sometimes referred to externally as 'German sanctions'. Targeted sanctions can also be imposed in the form of economic sanctions or financial sanctions.

Key words: sanctions, recovery of assets of sanctioned persons, court, judiciary, jurisdiction, right to a fair trial.

Постановка проблеми. Аналіз санкційного режиму юрисдикції країн Європейського Союзу варто здійснювати на прикладі Німеччини. Німеччина застосовує всі санкції, запроваджені Радою Безпеки Організації Об'єднаних Націй («РБ ООН») («Санкції ООН»), і, як держава-член Європейського Союзу, усі санкції, запроваджені ЄС («Санкції ЄС»). Німеччина не запроваджує санкції в односторонньому порядку. Режим санкцій Німеччини розрізняє санкції, зосереджені на конкретній юрисдикції («Länderbezogene Embargomaßnahmen»), та санкції, зосереджені на конкретних особах/організаціях («Personenbezogene Embargomaßnahmen»). Санкції, зосереджені на конкретній юрисдикції, можна додатково розділити на (повні) ембарго, комплексні санкції та цільові санкції. Ембарго, як цей термін використовується далі, забороняє будь-яку торгівлю зі стороною, що підпадає під санкції, або на її користь.

Метою дослідження є аналіз санкційного режиму юрисдикції Європейського Союзу з урахуванням особливостей досвіду Німеччини.

Ступінь дослідження. Клара Портела дослідила європейський режим санкцій за період 1987-2003 років і показала, що ЄС має різні політичні мотивації та цілі для кожного регіону, і що, зокрема, географічна близькість відіграє значну роль для застосування санкцій [9]. Йоа-

хім Кройц досліджував політику санкцій Європейського Союзу [8], Адріан Гайд-Прайс поняття санкцій як «нормативної» сили в Європі [6], Крістіан Гербельт здійснив порівняльне дослідження про країни та причини застосування санкцій в ЄС [5].

Виклад основного матеріалу. Комплексні санкції забороняють більшість форм торгівлі зі стороною, що підпадає під санкції, або на її користь. Цільові санкції забороняють лише певні форми торгівлі зі стороною, що підпадає під санкції, або на її користь. Ембарго та комплексні санкції регулярно впроваджуються у формі економічних санкцій. Цільові санкції також можуть впроваджуватися у формі економічних санкцій або у формі фінансових санкцій. Економічні санкції, які загалом можна порівняти з секторальними санкціями США, спрямовані на обмеження торгівлі, зазвичай у межах певного економічного сектору, галузі чи ринку, наприклад, нафтогазового сектору або оборонної промисловості («Економічні санкції»). Фінансові санкції, які можна порівняти зі списками осіб, включених до списків спеціально визначених осіб США («SDN»), – це обмежувальні заходи, що вживаються проти конкретних осіб або організацій, які можуть походити з країни, що підпадає під санкції, або могли займатися засудженою діяльністю.

Ці фізичні особи та організації визначені та внесені ЄС до Зведеного списку осіб, груп та організацій, на яких поширюються фінансові санкції ЄС («Зведений список ЄС»), що призводить до цілеспрямованих обмежень, таких як заборона на поїздки або заморожування активів для тих, хто внесений до списку. Із застосуванням фінансових санкцій ЄС усі кошти та економічні ресурси, що належать фізичним або юридичним особам, організаціям та органам, що внесені до списку, перебувають у їхньому володінні, утримуються або контролюються ними, заморожуються. Крім того, жодні кошти чи економічні ресурси не можуть бути надані, прямо чи опосередковано, сторонам, що внесені до списку, або на їхню користь. Також забороняється свідомо та умисна участь у діяльності, спрямованій на обхід вищезазначеного заморожування активів.

Урядові установи, що здійснюють управління або забезпечення дотримання санкцій та режиму експортного контролю в Німеччині, це: Федеральне відомство з економічних питань та експортного контролю («Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle») («BAFA»), компетентний орган з питань управління економічними санкціями та режимом експортного контролю, який, серед іншого, обробляє заявки на експортні ліцензії та на вивільнення заморожених економічних ресурсів у рамках винятків із санкцій; Німецький федеральний банк («Deutsche Bundesbank»), компетентний орган з питань управління фінансовими санкціями, який, серед іншого, обробляє звіти банків та страхових компаній про впровадження заморожування активів, а також заявки на вивільнення заморожених коштів у рамках винятків із санкцій; Центральне управління з питань забезпечення дотримання санкцій («Zentralstelle für Sanktionsdurchsetzung») («ZfS»), компетентний орган з питань забезпечення дотримання заморожування активів та заборони на надання коштів або економічних ресурсів, прийнятої ЄС у рамках фінансових санкцій, який в першу чергу розслідує кошти та активи сторін, на які поширюються санкції; Німецька митна адміністрація («Zoll»), компетентний орган, серед іншого, для забезпечення дотримання заборон, пов'язаних з імпортом та експортом, у рамках економічних санкцій, та для життя відповідних оперативних заходів, включаючи накладення штрафів за порушення санкцій, що становлять адміністративне правопорушення; та державні прокуратури («Staatsanwaltschaften») у федеральних землях Німеччини («Länder») та Федерації («Bund»), компетентні органи для переслідування порушень санкцій, що становлять злочини та адміністративні правопорушення, які можуть покладатися на Митне кримінальне управління («Zollkriminalamt»), митні слідчі управління («Zollfahndungsämter») та головні митні управління («Hauptzollämter») для проведення кримінальних розслідувань. Крім того, Федеральне управління захисту прав споживачів («Bundesamt für Verbraucherschutz»), у тісній співпраці з внутрішніми розвідувальними службами федеральних земель Німеччини та іншими агентствами, включаючи BAFA, відповідає за виявлення будь-якої діяльності, що викликає занепокоєння щодо розповсюдження, з метою запобігання будь-яким незаконним спробам закупівель іноземних держав. Також Підрозділ фінансової розвідки («Zentralstelle für Finanztransaktionsuntersuchungen»), центральне управління з розслідування фінансових операцій, організоване як частина системи митної адміністрації Німеччини, аналізує повідомлення про підозрілу діяльність відповідно до Закону про боротьбу з відмиванням грошей, які включають тему фінансування тероризму, що перетинається.

Крім того, Європейська Комісія є компетентним органом для певних запитів на отримання дозволу, пов'язаних із санкціями. Нарешті, Європол, спільно з державами-членами ЄС, Євроюстом та Frontex, проводить «Операцію

Оскар» для підтримки фінансових розслідувань держав-членів ЄС, спрямованих на злочинні активи, що належать фізичним та юридичним особам, на які було накладено санкції у зв'язку з російським вторгненням в Україну. Операція «Оскар» також має на меті підтримку кримінальних розслідувань держав-членів ЄС щодо обходу торговельних та економічних санкцій, запроваджених ЄС. Разом із Інструментом інформування викривачів щодо санкцій ЄС це продовжує збільшувати ризик правозастосування в ЄС.

Для ефективного розслідування коштів та інших активів санкційних сторін ZfS було надано широкі повноваження щодо виявлення та вилучення активів. ZfS також може ініціювати адміністративне провадження щодо розслідування активів щодо санкційних сторін (розслідування, пов'язане з особами) або сумнівних активів (розслідування, пов'язане з активами). ZfS також керує реєстром активів осіб, на які поширюються санкції, та системою викривачів потенційних та фактичних порушень санкцій та порушень зобов'язань щодо звітності про активи згідно із законодавством ЄС та Німеччини. Нарешті, ZfS має повноваження призначати спостерігача для нагляду за дотриманням санкцій у компаніях, які порушили або ризикують порушити фінансові санкції, хоча таких випадків призначення спостерігачів ще не повідомлялося. Загалом, ефективність створення ZfS, яке триває з січня 2023 року, піддається сумніву, оскільки станом на травень 2024 року було укомплектовано лише 42 із запланованих 91 посад. Водночас, інші агентства та органи, що діють у сфері забезпечення дотримання санкцій у Німеччині, продовжують набувати компетенцій та ініціювати дії в цій галузі. Зокрема, прокуратури залишаються рушійною силою численних кримінальних правоохоронних дій, що відображає зростання значення санкцій після повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Деякі справи закінчуються судами та призводять до значних кримінальних вироків, як це сталося в липні 2024 року, коли Вищий регіональний суд Штутгарта засудив двох осіб, причетних до поставок електронних компонентів для поля бою до Росії, до позбавлення волі на строк майже до семи років.

Наразі очікується подальше розширення тенденції до правозастосування з огляду на публікацію кількох рекомендацій як органами ЄС, так і Німеччини, які закликають компанії проводити посилену належну перевірку для запобігання обходу санкцій, зокрема згідно Керівництву Європейської комісії для операторів ЄС: впровадження посиленої перевірки для захисту від обходу санкцій Росією [3], Керівництву від 21 грудня 2023 року Федерального міністерства економіки та дій щодо клімату Німеччини («Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz»), яке є міністерством, що контролює BAFA і, таким чином, відповідає за економічні санкції, щодо вирішення проблеми обходу економічних санкцій [10], Рекомендації BMWK від 24 квітня 2024 року, яка попереджає компанії про те, що товари військового призначення все частіше потрапляють до Росії через дочірні компанії компаній ЄС, що не входять до ЄС, та закликає до вжиття відповідних заходів [11].

Ще однією помітною подією стало прийняття Директиви ЄС 2024/1226, що встановлює мінімальні стандарти для визначення кримінальних правопорушень та покарань за порушення санкцій ЄС, яку держави-члени ЄС, включаючи Німеччину, повинні впровадити до 20 травня 2025 року. У цьому відношенні, зокрема, очікується, що Німеччина внесе корективи до певних положень кримінального законодавства у статтю 18 КПК. Водночас, не очікуються фундаментальні зміни, а радше цілеспрямовані коригування, зокрема, щодо криміналізації порушення положення про заборону обходу (яке досі не охоплювалося положеннями кримінального законодавства Німеччини через його уявну нечіткість та потенційну несумісність з конституційною вимогою правової визначеності).

Правовими повноваженнями для застосування санкцій ЄС є стаття 29 Договору про ЄС («ДЄС») та стаття 215 Договору про функціонування ЄС («ДФЄС»). У випадку ембарго на постачання зброї, Рада ЄС («Рада»), установа, що представляє уряди держав-членів ЄС, приймає відповідне рішення Ради в рамках своєї Спільної зовнішньої та безпекової політики. Це Рішення є обов'язковим для держав-членів ЄС, які, у свою чергу, виконують його на рівні держав-членів ЄС. У Німеччині юридичним органом для такого впровадження та забезпечення виконання є Закон про зовнішню торгівлю та платежі (Außenwirtschaftsgesetz) («AWG»), який супроводжується адміністративним органом – Постановою про зовнішню торгівлю та платежі.

У випадку економічних та фінансових санкцій ЄС Рада знову приймає відповідне рішення як частину своєї спільної зовнішньої фінансової політики, а також Регламент ЄС про санкції, який є обов'язковим та безпосередньо застосовується у всіх державах-членах ЄС. Хоча держави-члени ЄС не зобов'язані впроваджувати такі Регламенти ЄС про санкції у національному законодавстві держав-членів ЄС, Регламент ЄС про санкції вимагає від держав-членів ЄС створення органів влади для забезпечення виконання Регламенту ЄС на рівні держав-членів ЄС.

Німеччина є державою-членом ЄС та впроваджує санкції ЄС; щодо процесу впровадження у випадку ембарго на постачання зброї, економічних санкцій ЄС та фінансових санкцій ЄС, Рада приймає відповідне рішення в рамках СЗБП. У Німеччині правовою основою для впровадження в німецьке законодавство та відповідного виконання такого рішення є AWG, що опікується адміністративним органом AWW.

У випадку економічних та фінансових санкцій ЄС відповідний додатковий регламент ЄС про санкції безпосередньо застосовується в усіх державах-членах ЄС. Таким чином, хоча держави-члени ЄС не зобов'язані впроваджувати такі регламенти ЄС про санкції в національному законодавстві держав-членів ЄС, регламент ЄС про санкції вимагатиме від держав-членів ЄС запровадити повноваження для забезпечення виконання регулювання ЄС на рівні держави-члена ЄС; у Німеччині це робиться через AWG, яку підтримує AWW.

В німецькій юрисдикції не веде список осіб та організацій, на яких накладено санкції, але застосовує Зведений список ЄС. Особи та організації додаються до Зведеного списку ЄС або видаляються з нього за пропозицією Високого представника ЄС із закордонних справ. Різні органи та комітети Ради обговорюють відповідну пропозицію, перш ніж Рада одноголосно приймає рішення про додавання/виключення. Особи, на які поширюються санкції, можуть подати запит до Ради з проханням про перегляд рішення про включення до списку. Європейський суд («ЄС») також може перевірити, чи відповідають санкції ООН, зокрема ті, що стосуються включення до списків, первинному праву ЄС [7].

Німеччина застосовує санкції, спрямовані, в різному обсязі, на країни та/або осіб з кількох країн, що не входять до ЄС. Станом на 8 серпня 2024 року, цими країнами є: Вірменія; Азербайджан; Білорусь; Бурунді; Центральноафриканська Республіка; Китай; Демократична Республіка Конго; Гвінея; Гвінея-Бісау; Гаїті; Іран; Ірак; Ліван; Лівія; Малі; Молдова, М'янма (Бірма); Нікарагуа; Північна Корея; Росія; Сомалі; Південний Судан; Судан; Сирія; Туніс; Туреччина; Україна (зокрема, невідконтрольній уряду території); Венесуела; Ємен; та Зімбабве.

Німеччина застосовує Блокувальний статут ЄС (зі змінами, «Блокувальний статут ЄС»), а AWW також включає заборону на оголошення про приєднання до іноземного бойкоту. Крім того, Загальний регламент про захист даних («GDPR»), хоча й має основну функцію захисту персональних даних та прав на конфіденційність суб'єктів

даних з ЄС, на практиці іноді може діяти як «блокувальний статут», що забороняє передачу даних до країн, що не входять до ЄЗЗ, або обробку персональних даних відповідно до зобов'язань, що виникають поза законодавством ЄС або держави-члена ЄС.

Наслідком Блокувального статуту ЄС є заборона дотримання суб'єктами ЄС, серед іншого, повторно запроваджених санкцій США проти Ірану, а також певних санкцій США проти Куби, найбільш актуальними з яких є ті, що впливають із застосування певних частин Закону США про кубинську свободу та демократичну солідарність 1996 року, так званого «Закону Хелмса-Бертон».

Блокувальний статут ЄС був спочатку прийнятий у 1996 році як контрзахід певним екстериторіальним санкціям США проти Куби, Лівії та Ірану. ЄС розглядав ці санкції як порушення міжнародного права, загрозу міжнародній торгівлі та порушення інтересів «операторів ЄС». Отже, згідно з його преамбулою, Блокувальний статут ЄС мав на меті захистити від «наслідків екстериторіального застосування законодавства, прийнятого третьою країною, та дій, що ґрунтуються на ньому або впливають з нього». Для досягнення цієї мети Блокувальний статут ЄС, серед іншого, забороняє дотримання будь-яких правових актів, перелічених у регламенті, які «мають на меті регулювання діяльності фізичних або юридичних осіб, що перебувають під юрисдикцією держави-члена». Держави-члени ЄС несуть відповідальність за застосування санкцій, що накладаються у разі порушення. Німеччина робить це, караючи порушення Блокувального статуту ЄС як адміністративне правопорушення максимальним штрафом у розмірі 500 000 євро з можливістю додаткової конфіскації прибутку.

Крім того, Блокувальний статут ЄС анулює дію рішень іноземних судів, заснованих на відповідних правових актах ЄС, перешкоджає запитам на вручення та розкриття інформації, таким як ті, що випливають із позовів за Законом Хелмса-Бертон, та встановлює зобов'язання щодо звітності, а також право на відшкодування збитків.

ЄС історично рішуче виступав проти Вторинних санкцій і навіть прийняв Блокувальний статут ЄС, який забороняє дотримання суб'єктами ЄС певних екстериторіальних санкцій США.

Однак, після того, як росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну в лютому 2022 року, що розпочало найбільший збройний конфлікт у Європі з часів Другої світової війни, ЄС запровадив певні елементи, що принаймні нагадують Вторинні санкції, до своїх санкційних правил проти Росії, які безпосередньо застосовуються в Німеччині.

Зокрема, у жовтні 2022 року у ст. 3(1)(h) Регламенту Ради (ЄС) 269/2014 («Регламент 269/2014») було запроваджено новий критерій включення до списку осіб, які сприяють порушенням заборони на обхід санкцій ЄС проти Росії. У червні 2023 року у ст. 12f Регламенту Ради (ЄС) 833/2014 («Регламент 833/2014») було запроваджено новий інструмент боротьби з обходом санкцій, що дозволяє обмежувати експорт певних товарів до третіх країн, юрисдикція яких, як доведено, має високий ризик використання для обходу санкцій ЄС проти росії. Ця тенденція продовжилася протягом останніх 12 місяців із запровадженням подальших екстериторіальних елементів у рамках санкцій ЄС проти росії та Білорусі. Починаючи з 12-го пакету санкцій проти росії, прийнятого у грудні 2023 року, ЄС почав запроваджувати нові зобов'язання для компаній, що торгують так званими СНРІ, тобто виробами, що використовуються в російських військових системах, що знаходяться на полі бою в Україні або мають вирішальне значення для розробки, виробництва чи використання російських військових систем. Зокрема, так звана «пункт про відсутність Росії» статті 12g Регламенту 833/2014 запровадила зобов'язання для компаній

ЄС, що торгують з СНРІ у третіх країнах (за винятком кількох країн-партнерів), договірно забороняти реекспорт до Росії або для використання в Росії, а також передбачати належні засоби правового захисту у разі порушення цього договірного зобов'язання 14-й пакет санкцій проти Росії, прийнятий у червні 2024 року, встановив додаткові зобов'язання для таких компаній, що містять екстериторіальні елементи. Зокрема, нова стаття 12га Регламенту 833/2014 запроваджує так зване «Клаузулу про відсутність права інтелектуальної власності в Росії», яка зобов'язує компанії договірно забороняти своїм колегам з третіх країн використовувати або субліцензувати права інтелектуальної власності та комерційні таємниці у зв'язку з постачанням фармацевтичної промислової продукції (СНРІ) до Росії або для використання в Росії, а також передбачати належні засоби правового захисту у разі порушення цього договірного зобов'язання.

На більш фундаментальному рівні, нова стаття 8а Регламенту 833/2014, введена в дію в червні 2024 року, зобов'язала компанії ЄС докласти всіх зусиль для забезпечення того, щоб будь-яка компанія, що не входить до ЄС, якою вони володіють або контролюють, не брала участі в діяльності, яка підриває економічні санкції ЄС проти Росії згідно з Регламентом 833/2014. Це положення суттєво змінило режим дочірніх компаній, що не входять до ЄС, згідно з економічними санкціями ЄС проти Росії. Подібні екстериторіальні елементи були запроваджені в останньому пакеті санкцій ЄС проти Білорусі від липня 2024 року, включаючи «Клаузулу про відсутність Білорусі» у новій статті 8г Регламенту Ради (ЄС) 765/2006 («Регламент 765/2006»), зобов'язання щодо оцінки ризиків для галузей промисловості СНРІ, що поширюється на дочірні компанії поза межами ЄС, у новій статті 8га Регламенту 765/2006, та зобов'язання докласти всіх зусиль щодо дочірніх компаній поза межами ЄС у новій статті 8і Регламенту 765/2006. Санкції ЄС регулярно застосовуються до бізнесу, який повністю або частково здійснюється в ЄС.

Враховуючи тенденцію Суду ЄС та Європейсько Комісії тлумачити положення про санкції широко, а також відсутність будь-яких ознак того, що тлумачення *de minimis* було б доступним, цей юрисдикційний критерій може значно розширити сферу застосування санкцій ЄС. Щодо цього критерію, у німецькій літературі стверджувалося, що використання компаніями, що не входять до ЄС, серверів, розташованих у межах ЄС, для укладання договору або виконання транзакції, що має значення з точки зору санкцій ЄС, було б достатнім для встановлення необхідного зв'язку з ЄС. Інший приклад того, як юрисдикція ЄС може бути встановлена відповідно до цього положення, як зазначено в німецькій коментаторській літературі, включає використання SWIFT компаніями, що не входять до ЄС, для платежів у зв'язку з транзакціями, що мають значення з точки зору санкцій ЄС, враховуючи, що SWIFT є товариством, зареєстрованим за бельгійським законодавством.

Санкції ЄС, у свою чергу, зазвичай застосовуються: (а) в межах території ЄС; (б) на борту будь-якого повітряного судна або судна, що знаходиться під юрисдикцією держави-члена ЄС; (с) будь-якій особі, що знаходиться в межах або за межами території ЄС, яка є громадянином держави-члена ЄС; (д) будь-якій юридичній особі, організації чи органу, що знаходиться в межах або за межами території ЄС, яка зареєстрована або створена відповідно

до законодавства держави-члена ЄС; та (е) будь-якій юридичній особі, організації чи органу стосовно будь-якої діяльності, що здійснюється повністю або частково в межах Союзу.

Щодо блокування або замороження коштів чи іншого майна, що порушує заборони санкцій, слід сказати, що будь-яка фізична або юридична особа, зобов'язана дотримуватися Фінансових санкцій ЄС, зазвичай банки та фінансові установи ЄС, які знають або мають достатні підстави підозрювати, що вони контролюють або володіють, або іншим чином розпоряджаються коштами чи економічними ресурсами особи, на яку поширюються Фінансові санкції ЄС, повинні: (а) заморозити кошти та, зокрема, не розпоряджатися ними або не надавати їх визначеній особі або на її користь; та (б) повідомляти про кошти або економічні ресурси компетентному органу держави-члена ЄС (у Німеччині, Федеральному банку Німеччини).

Здійснення платежів на банківський рахунок особи, на яку поширюються санкції, заборонено, окрім випадків, коли це спеціально дозволено компетентним органом або якщо обґрунтовано не встановлено, що кошти не будуть надані особі, на яку поширюються санкції. Банки ЄС можуть зараховувати кошти на заморожені рахунки, якщо можна переконатися, що вхідні кошти заморожені після їх зарахування на рахунок. Щодо конкретних питань щодо заморожування коштів та/або надання економічних ресурсів, слід звернутися до Висновку Комісії від 19 червня 2020 року [1].

Органом, відповідальним за розслідування та переслідування кримінальних економічних санкцій, є прокуратура при суді, який здійснює місцеву юрисдикцію щодо порушення санкцій (розділ 143(1) Закону про конституцію судів («GVG»)) [2].

Компетентній прокуратурі допомагатиме компетентний орган, що застосовує санкції (у випадках фінансових санкцій – ZfS та Федеральний банк Німеччини, а у випадках економічних санкцій – BAFA). Крім того, як зазначалося вище, прокуратура може покладатися на певні установи Німецької митної адміністрації для проведення кримінальних розслідувань. BMWK опублікував розділ «Поширені запитання» щодо санкцій ЄС проти Росії, який набуває значного впливу завдяки своєму рівню деталізації [4]. Отже, Німеччина є однією з небагатьох країн ЄС, які опублікували власні детальні рекомендації щодо санкцій ЄС проти росії.

Висновки. Недбалі порушення санкцій ЄС та законодавства Німеччини про зовнішню торгівлю, включаючи режим експортного контролю Німеччини, зазвичай вважаються адміністративними (нормативними) правопорушеннями. «Недбалість» визначається як невиконання необхідного стандарту обачності («Fahrlässigkeit»). Згідно з розділом 19(6) КПК, таке адміністративне правопорушення може призвести до штрафу в розмірі до 500 000 євро за кожне правопорушення та конфіскації доходів, отриманих внаслідок скоєного адміністративного правопорушення.

Лише у рідкісних та надзвичайно виняткових випадках Федеральний Генеральний прокурор може взяти на себе розслідування (Розділ 142а GVG); наприклад, якщо розслідуване порушення санкцій може порушити або поставити під загрозу національну безпеку або зовнішню безпеку зовнішніх відносин Федеративної Республіки Німеччина.

ЛІТЕРАТУРА

1. Commission opinio № of 19.6.2020 on Article 2 of Council Regulation (EU) No 269/2014 https://finance.ec.europa.eu/system/files/2020-06/200619-opinion-financial-sanctions_en.pdf
2. Courts Constitution Act (Gerichtsverfassungsgesetz – GVG) https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gvg/englisch_gvg.html
3. European Commission Guidance for EU operators: Implementing enhanced due diligence to shield against Russia sanctions circumvention https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-12/guidance-eu-operators-russia-sanctions-circumvention_en.pdf
4. Häufig gestellte Fragen zum Thema Finanzsanktionen Stand Mai 2025. <https://www.bundesbank.de/resource/blob/886614/101df1c0fe00e82c4d46657489bd98a8/472B63F073F071307366337C94F8C870/faq-finanzsanktionen-data.pdf>

5. Hörbelt, Christian A COMPARATIVE STUDY: WHERE AND WHY DOES THE EU IMPOSE SANCTIONS Revista UNISCI, núm. 43, enero-junio, 2017, pp. 53–71.
6. Hyde-Price, Adrian (2006): «'Normative' power Europe: a realist critique», Journal of European Public Policy, Vol. 13, N° 2, pp. 217–234.
7. Kadi and Al Barakaat international foundation v Council and Commission 3 September 2008 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62005CJ0402>
8. Kreutz, Joachim (2005): "Hard measures from a soft power? Sanctions policy of the European Union", Bonn, Bonn International Center for Conversion.
9. Portela, Clara : Where and why does the EU impose sanctions?, Politique européenne, Vol. 3, N° 17 (2005).
10. Sanktionsumgehung – Hinweis: Kriegsrelevante Güter gelangen vermehrt von ausländischen Tochtergesellschaften von EU-Unternehmen nach Russland (aktualisiert: Oktober 2024) https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Downloads/S-T/sanktionsumgehung-hinweis-kriegsrelevante-gueter-gelangen-vermehrt-von-auslandischen-tochtergesellschaften-von-eu-unternehmen-nach-russland.pdf?__blob=publicationFile&v=11
11. Sanktionsumgehung – Hinweispapier zur Unterstützung der Unternehmen beim Umgang mit warenverkehrsbezogenen Sanktionen (Stand: 1. Oktober 2024) <https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Downloads/S-T/sanktionsumgehung-hinweispapier-fuer-unternehmen.html>